Krásný Les

Kraj: Karlovarský
Okres: Karlovy Vary
Správní obvod: Ostrov
GPS souřadnice: 50.344846N, 13.002740E
Nadmořská výška: 542 m n. m.
První pís. zmínka: 1226 (798 let)
Počet obyvatel: 352
PSČ: 363 01
Adresa URL: www.krasnyles.cz

Historie obce Krásný Les

První zmínky o obci pocházejí již z první poloviny 13. století. Ves Schönwald - Krásný Les, je nejstarším založením německých osadníků ve východní části Sedlecka, na západním okraji tehdejších Čech. Vlastnicky patřila spolu s dalšími okolními vesnicemi Velichovem a Jakubovem klášteru premonstrátek v Doksanech. Ty zde na podporu královské moci vytvořily v roce 1144 velichovský a vojkovický klášterní újezd. Jméno vsi Schönwald přináší poprvé privilegium krále Přemysla Otakara I. pro klášter v Doksanech z roku 1226, kde se uvádí hranice velichovského újezdu. Kolonizace lesnatých ploch velichovského újezdu tedy začala již před rokem 1226.
Ve druhé polovině 13. století, za českého krále Přemysla Otakara II. či jeho syna Václava II., byl východně od vsi Krásný Les založen zřejmě královský hrad Hauenštejn (dnes Horní Hrad), jako jeden z pohraničních opěrných bodů. Ovšem nelze ani vyloučit možnost, že jej založil jeho první známý držitel, loketský purkrabí Mikuláš Winkler. K hradu tehdy patřilo nevelké území v těsném sousedství rozlehlejšího majetku klášterů v Doksanech a Postoloprtech. Mikuláš Winkler přenechal hrad roku 1320 doksanskému klášteru. Koupí hradu klášter zřejmě sledoval posílení ochrany svého pozemkového vlastnictví.Doksanským premostrátkám patřil velichovský újezd až do roku 1336, kdy jej spolu s újezdem vojkovickým, hradem Hauenštejnem i s příslušenstvím a poplužní dvorem ve Velichově, přenechaly českému králi Janu Lucemburskému výměnou za vesnice Kmetiněves, Černouček a mlýn ležící nad soutokem Labe a Ohře poblíž Litoměřic.
Ves Krásný Les pak spolu s hradem Hauenštejnem patřila dvě desetiletí ke královskému majetku. Jelikož statek patřící k hradu byl velice skrovný, královská komora jej hodlala zvětšit. Český a římský král Karel IV. proto uzavřel 17. října 1357 smlouvu s postoloprtským klášterem a za statek Libočany s mlýnem na žateckém předměstí a dalším majetkem od něho získal vesnice Boč, Hrachová, část Stráže, Vykmanov, Srní, Ondřejov, Hrzín, Osvinov, Smilov a další pozemky. Ty následně připojil k hauenštejnskému panství, k němuž pak po dlouhou dobu společně s Krásným Lesem patřily.
Český král a císař římský Karel IV. však Hauenštejn s přilehlým panstvím zanedlouho převedl do držení majitele neznámého jména. Je velmi pravděpodobné, že majiteli byli bratři Oldřich a Erhart z Rugehensensteinu, kteří totiž 23. března 1359 dosadili nového faráře ke kostelu ve Velichově. Roku 1360 se majitelem hradu Hauenštejn s přilehlým panstvím, k němuž náležela i ves Krásný Les, stal králův důvěrník a vyšehradský probošt Dětřich z Portic. Karel IV. pak listinou 7. června 1360 vyňal jeho majetek z pravomoci loketského manského obvodu a tím i loketského purkrabího. Dětřicha pak ještě jmenoval do úřadu vyšehradského purkrabí a popravce na území spadající pod jeho pravomoc. Za krále Václava IV. přešlo hauenštejnské panství zřejmě zpět do královských rukou. Soudíme tak proto, že panovník

vykonával i po roce 1380 patronátní právo ke kostelům patřícím ke hradnímu obvodu, kdy 2. září 1395 dosadil ke kostelu v Boči nového faráře Jindřicha. Samotný hrad spravovali královští purkrabí, bratři Ondřej řečený Paldra a Zikmund z Vilémova (u Kadaně) a Hynek Kaufunk, který údajně roku 1412 jmenoval nového faráře. Po něm funkci zastával Bušek z Tachlovic, který 21. února 1416 dosadil ke kostelu ve Velichově faráře Konráda a 1. ledna 1417 k bočskému kostelu po Jindřichově úmrtí nového faráře Jana z Doupova. I ves Krásný Les nabyla v tuto dobu také již podstatnějšího významu, neboť zde byla ve druhé polovině 14. století rovněž připomínána fara. Je zřejmé, že v tomto případě vykonávali hauenštejnští purkrabí patronátní právo za držitele hradu, českého panovníka.
V královském majetku zůstal Hauenštejn s přilehlým panstvím ještě několik let, než bylo roku 1420 císařem Zikmundem zastaveno Štěpánovi z Kobersheimu, zvanému Harnušmistr (Harnischmeister). O zástavě panství se dozvídáme poprvé v srpnu 1420. Po celou dobu husitských válek stál Štěpán z Kobersheimu na Zikmundově straně. Roku 1429 se však svému chlebodárci zpronevěřil. Když do Žatecka vtrhly oddíly Jakoubka z Vřesovic, který ovládal rozsáhlé území mezi Žluticemi a Ostrovem, zapůjčil mu Štěpán několik mužů jako průvodce pro lepší orientaci v kraji. Později se měl dokonce podílet se svou družinou i na vojenských výpadech Jakoubka z Vřesovic za hranice kraje. Štěpán z Kobersheimu posléze postoupil Hauenštejn a hauenštejnské panství Vilémovi z Illburka. Tento syn bývalého loketského purkrabího Půty z Illburka si dělal nároky též na loketskou zástavu a vedl v této souvislosti vleklé boje s novými konkurenty, Šliky. Snad právě proto nechal Vilém z Illburka na hauenštejnském panství vystavět nový hrad nazvaný Himlštejn (Himmelstein - Nebesa). Roku 1434 se psal při prezentaci faráře ke kostelu v Libčicích s titulem, "dominus in Hymmelstein".
Zřejmě ještě roku 1437 však Vilém z Illburka z obou hradů náhle odešel. Z neznámých důvodů vydal list, kterým vyznal, že "hrad Hauenštejn" s příslušenstvím, získaný od Štěpána z Kobersheimu, a hrad Himlštejn postoupil Jindřichovi z Vejdy, z rodu Rousů z Plavna ze sousedního Saska. Ten se záhy po získání majetku již účastnil politického a společenského života království českého. Protože však patřil k odpůrcům tehdejšího správce českého království Jiřího z Poděbrad, záhy po zvolení Jiříka českým králem o hrad přišel.
Po pánech z Vejdy získal hrad Hauenštejn neznámým způsobem a po určitou dobu jej užíval Ondřej z Kaufunku, neboť 22. prosince 1457 uzavřel přímo na hradě Hauenštejně dohodu s chomutovskými a kadaňskými kverky o užívání vody z potoka. Následujícím majitelem hradu a panství se stal opět neznámo přesně kdy a jakým způsobem člen rodu Satanéřů, Hildebrant Satanéř z Drahovic, seděním na tvrzi ve stejnojmenné vsi poblíž Karlových Varů. Muselo se tak stát před rokem 1463, neboť tehdy zvýšil král Jiří zástavu o 100 kop a v prosinci roku 1466 k ní přidal dalších 300 kop českých grošů. Hildebrant Satanéř poté držel Hauenštejn po dlouhá léta. Jeho synům Oldřichovi a Václavovi byl pak roku 1497 "zámek Hauenštejn se zámkem Himlštejnem" a ostatním majetkem udělen králem Vladislavem Jagellonským do dědičného manství.
Po smrti Oldřicha i Václava Satanéře někdy mezi léty 1510–1514 bylo hauenštejnské panství zastavováno. Jedním ze zástavních pánů byl Jindřich z Bildenfelsu a Alexandr z Leisneku. Zatímco po Oldřichovi zůstali synové Friedrich se Zikmundem a dále Kryštof, Pavel, Felix a Cyril, Václav po sobě zanechal Jana s Ondřejem. Ti roku 1528 uzavřeli smlouvu s Jindřichem Šlikem seděním na Ostrově a za 2 000 kop českých grošů mu prodali "Hauenštejn hrad, dvůr poplužní s poplužím, v Dubnici dvůr poplužní s poplužím, ves tudíž a dvory kmetcí s platem, ves Boč celou a dvory kmetcí s platem, ves Endeskryn (Odeř), ves Gryn, ves Gesmesgryn (Osvinov)" a další příslušenství včetně cla v Boči. V témže roce

pak Jindřich Šlik uzavřel smlouvu rovněž s bratry Friedrichem, Kryštofem, Pavlem, Felixem a Cyrilem Satanéři a kromě himlštejnského zboží od nich koupil "hrad Hauenštejn svrchnější s jeho příslušenstvím, se dvorem poplužním s poplužím řečeným Studený, s příslušenstvím" a vsi Krásný Les, Hykmosgrýn (Vrch), Srní, Smilov, Hrachová, Peklo, Jakubov, Velichov, půl pusté vsi Kotteshof (Hradiště) a poddaného ve Stráži.
Do dějin zdejšího kraje tak osobou Jindřicha vstoupil mocný rod Šliků. V této době právě vrcholila těžba stříbra v nedalekém Jáchymově, jenž spadal rovněž pod panství ostrovské větve Šliků. I v okolí Hauenštejna a Krásného Lesa se Šlikové pokoušeli o těžbu cenných kovů. To, že se i ve zdejším území rozvíjela hornická činnost dosvědčují mnohé pozůstatky starých důlních děl na sever od obce Krásný Les a také pečeť farnosti Krásného Lesa z poloviny 17. století, kde byl pod papežskou tiárou nesenou horníky vložen hornický symbol zkříženého mlátku a špičáku.
Po smrti Jindřicha Šlika na následky zranění z bitvy u Moháče roku 1528, přešel veškerý majetek nejprve na jeho syna Kašpara a po jeho smrti na jeho syna Jindřicha. Po nezdařeném prvním stavovském odboji v roce 1547 proti tehdejšímu českému králi Ferdinandovi I. byl Kašpar Šlik nucen přijmout na "zámek Hauenštejn i tehdy již pustý Himlštejn" manskou povinnost a kromě tohoto postihu dostal i "domácí vězení", neboť mu bylo pod hrozbou trestu smrti zakázáno vycházet z hauenštejnského "zámku". Příkaz byl zmírněn teprve roku 1549, kdy dostal povolení pobývat i mimo hrad, ovšem pouze na pozemcích, které k němu náležely, tzn. i v oblasti obce Krásný Les. Kašpar Šlik tak držel Hauenštejn nadále opět jako manství. Šlikové drželi Hauenštejn s přilehlým panstvím až do roku 1663, kdy jej František Arnošt Šlik prodal říšskému knížeti Juliu Jindřichovi, vévodovi sasko-lauenburskému. Od té doby tvořilo hauenštejnské panství spolu se vsí Krásný Les součást ostrovského panství. Sasko-Lauenburští drželi Hauenštejn společně s Ostrovem až do roku 1689, kdy jej zdědila Francizska Sibyla Augusta, provdaná za Ludwiga Wilhelma markraběte bádenského. Hauenštejn a Krásný Les tím přešel spolu s Ostrovem na bádenská markrabata.
Dne 18. dubna 1681 postihl značnou část obce Krásný Les velký požár, při kterém vyhořel i starý gotický farní kostel. Ještě na sklonku 17. století byl farní kostel sv. Petra a Pavla znovu vystavěn v barokním slohu. Obnova byla dokončena patrně v roce 1705, neboť kazetový strop v lodi byl dle datace vydeštěn právě v roce 1705 a byl opatřen malovanými erby patronů - nad kněžištěm markraběte bádenského Ludwiga Wilhelma a nad kruchtou jeho choti Francizsky Sibyly Augusty s letopočtem 1705.
Po smrti posledního člena rodu Alžběty Augusty roku 1787 přešel Hauenštejn společně s dalším majetkem do rukou panujícího habsbursko-lotrinského rodu. V roce 1781 byla stará věž farního kostela v Krásném Lese již ve značně zchátralém stavu, proto byla v letech 1794–1795 ke kostelu přistavěna věž nová. Zprvu bylo panství spolu se vsí Krásný Les spravováno jako komorní statek, od roku 1826 spadalo do souboru tzv. státních statků.
V rámci rozprodeje státních statků byl statek Hauenštejn spolu s Měděncem 30. října 1837 prodán Gabriele hraběnce z Buquoy - Longueval za částku 400 100 zlatých. Brzy po zakoupení panství hraběnka Gabriela Buquoyová iniciovala rozsáhlé úpravy na svých nových panstvích. V letech 1840–1850 proběhla počáteční etapa přestavby hradu Hauenštejn a v roce 1851 výstavba novogotické kaple podle projektu významného architekta bavorského původu Bernharda Gruebera. Druhá fáze přestavby hradu byla prováděná za Ferdinanda Buquoye v letech 1878–1882 a zcela změnila hrad na prostorný zámek ve stylu tehdy módní anglické novogotiky.
V roce 1847 měla obec Krásný Les, patřící stále pod panství hauenštejnské, 81 domů a 523 obyvatele.

V obci stál již zmiňovaný farní kostel sv. Petra a Pavla, a škola s panským patronátem. Dále zde byly dva mlýny, stoupa a jeden hostinec.
Buquoyové drželi hauenštejnský statek až do roku 1945. V období II. světové války byl hrad Hauenštejn využíván jako středisko Hitlerjugend. Pro značný výskyt zmijí v okolí hradu zde působila i laboratoř k získávání hadího séra, kterým poté zásobovala Rommelovu armádu v Africe. Po válce byl proto Buquoyům hrad zabaven a převeden do rukou československého státu. V roce 1947 byl hrad nově upraven a používán jako středisko a ubytovna Jáchymovských dolů. Poté značně zchátral.
V roce 1982 byla obec Krásný Les sloučena s městem Ostrovem, v jehož správním obvodu zůstala až do svého osamostatnění v roce 1992.